

9. 9. 1951
PRIMOŽ TRUBAR

Iz serije »Velike obletnice
naše kulturne pre-
teklosti«

nova filateliya

LJUBLJANA • SEPTEMBER 1951

CENA DIN 20 • LETO III. • ŠT. 9

S KONGRESA FIP

Na kongresu FIP, ki je bil konec junija v Kodanju, so sodelovale naslednje države, deloma z delegati, deloma s pooblastili: Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Izrael, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Švedska, Švica in ZDA. Posarje je poslalo na kongres dva opazovalca. V FIP je bila sprejeta argentinska Sociedad Filatelica, čeprav še nima statuta državne zveze.

Na dnevnem redu je bila med drugim zaščita zbiralcev pred poplavo novih znamk. Mednarodna zveza bo seznanila vse poštne uprave z željami filatelistov. Kot odvisne in škodljive bodo posilmal označene vse tiste izdaje, ki se prodajajo samo v serijah. Poštne uprave naj ne izdajajo znamk, ki kakor koli zbujajo sum nepravilne emisijske politike. Pod ta pojem bi morale vse kakor biri vštete izdaje, pri katerih je ena vrednota nalašč tiskana v majhni nakladi, in znamke, ki se kjer koli prodajajo za večkratno nominalo, čeprav ni na njih označen pribitek. Naklade znamk naj bodo take, da jih bo dovolj na poštah še potem, ko bodo krite potrebe filatelistov, da bodo tako resnično služile poštneju prometu.

Ko so na lanskem kongresu razpravljali o blokkih, so priporočili, naj bi poštne uprave izdajale bloke za filatelistične razstave; letos pa je bilo skle-

njeno, naj vsi bloki veljajo za škodljive izdaje. Vprašanje je seveda, če bodo poštne uprave vse to upoštevale. Tudi pribitki znamk v korist filatelističnih organizacij naj bodo v mejah, ki veljajo za ostale znamke s pribitki (ne več kakor 50% nominalne vrednosti). Tako je prav, saj so filatelistične organizacije to le prerade izkoriščale in se okoriščale z visokimi pribitki. Če bodo izdaje za filatelistične manifestacije res v vseh pogledih vzorne, bomo to lahko tudi od drugih zahtevali.

Seveda bodo sklepi FIP le tedaj obrodili uspeh, če jih bodo filatelisti zares upoštevali, sumljive znamke zavržali in jih iz svojih zbirk odstranili. Potem bodo morali tudi katalogi take znamke izpuščati, trgovcem pa ne bo kazalo takšne znamke kupovati.

Ni še znano, ali bo izdala FIP novo »črno listo« znamk, ki pridejo v poštev za bojkot in kdaj jo bo izdala. Verjetno pa jo bo in bo lista drugačna kakor lanska, saj so na primer na željo opazovalcev iz Posarja črtali s črne liste posarske znamke in bloke za poplavljenice. Čudimo se, zakaj izpreminja FIP mišljenje o raznih znamkah. Kar pride na črno listo, bi moralo tam tudi ostati. Z omahovanjem si FIP ne bo pridobila zaupanja med zbiralci.

(Po Österr. Briefmarken-Zeitung)

Od 29. 9. do 7. 10. letos bo na Dunaju razstava Avstrijske delavske filatelistične zveze. Skoraj istočasno bo prav tako na Dunaju 1. avstrijska razstava tematskih zbirk (29. 9. — 2. 10.).

VSEBINA:

Bar J. — Dr. Lavrič Anton — Inž. Bežek Nikolaj: Razstava v Zagrebu — Dr. V. Simić — Vakanović, Zagreb: Natis in pretisk (natisak i pretisak) — Inž. Ciril Pirc: Znane in neznane dežele filatelije (5. nadaljevanje) — P. A.: Poštni žigi na Slovenskem (13. popis) — Pavle Anderlič: Ø filatelistični frankaturi — Vlado Pogačnik, Gor. Radgona: Ali naj zbiramo tudi posebnosti? — Naše nove znamke — Naši posebni žigi — Zanimivosti — Nove znamke v svetu — S kongresa FIP.

Urednik: Pavle Anderlič, Ljubljana, Frančiškanska 3. — Odgovarja: Silvo Pajk, Ljubljana, Gosposvetska 10/IV.
Tekoči račun Narodne banke, Ljubljana, štev. 604-95331-18.
Glasilo izhaja 10-krat v letu. Letna naročnina din 200.—.
Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK III.

SEPTEMBER 1951

ŠTEV. 9

Bar Julij — Dr. Lavrič Anton — Ing. Bežek Nikolaj

Razstava v Zagrebu

I. Medzvezna razstava znamk je za nami. Bila je za mlado slovensko filatelijo prva huda preizkušnja, ker smo razstavljali prvič na razstavi takšnega obsega in pred občinstvom drugih narodnosti. Na razstavo smo šli neizkušeni, saj lahko vse večje razstave, ki se jih je do sedaj udeležilo večje število Slovencev, naštejemo na prstih ene roke.

Ko je Razstavni odbor Zveze pripravljaj naš del razstave, se je zavedal, da bo FZS le težko vzdržala tekmo s hrvatsko in srbsko Zvezo, ker imata ti dve veliko večjo filatelistično tradicijo in močnejše podružnice. Zato smo sklenili prikazati samo res najboljše, pa če bi nam tudi ta ali oni posameznik ali društvo zamerili, da njihovo gradivo ni bilo na razstavi prikazano. Od 56 razstavnih objektov, ki so jih predložili razstavnemu odboru, je bilo 38 deloma ali v celoti razstavljenih, ostali so bili bodisi že zaradi neprimerne opreme, slabe kakovosti znamk, nepopolnosti ali podobnega, odklonjeni. Na poziv za razstavo se je odzvalo 28 podružnic, od teh je 22 podružnic zares poslalo zbirke. Razstavljeno je bilo gradivo podružnic. Pri nekaterih objektih je Razstavni odbor združil gradivo več podružnic v en sam objekt, zato tudi ni naša Zveza razstavljala po podružnicah kakor druge zveze. Napolnili smo 138 vitrin (kolikor smo jih imeli na razpolago), v njih smo razstavili 38 objektov. (Hrvati 101 objekt v 170 vitrinah, Srbi 40 objektov v 158 vitrinah, Makedonci 15 objektov v 34 vitrinah, Bosanci 10 objektov v 31 vitrinah). Ra-

zen zbirke naših članov, smo prikazali tudi dokumentarno gradivo o očetu poštnih znamke Koširju (zbral in uredil ga je tov. Kobal), dalje publikacije naše Zveze, tov. Božidar Jakac nam je dal na razpolago osnutke za partizanske znamke, razstavili smo tudi osnutke za Prešernove znamke. Med našimi društvi so se zlasti izkazala: SFD Ljubljana, Idrija, Nova Gorica, prav lepe zbirke so nadalje razstavili kot naši gostje filatelisti iz Kopra.

Če si v kratkih obrisih ogledamo pomanjkljivosti naših zbirke, ki jih bomo morali odpraviti, če bomo hoteli doseči večje uspehe, ugotovimo sledeče: vse premalo smo zbrali generalnih zbirke evropskih, zlasti pa prekomorskih držav. Premalo je bilo klasičnih znamk. In prav take zbirke bi nam prinašale točke. Prekomorske države nismo prikazali niti ene, izmed evropskih držav, ki izdajajo znamke od tako imenovane klasične dobe dalje pa samo Norveško, (pa še tu je bilo nekaj vrzeli). V naših vitrinah so bile večinoma samo znamke mlajših držav; pri državah, ki imajo svoje znamke že dolgo vrsto let, pa smo videli samo one iz zadnjih let. Klasike je bilo samo za štiri vitrine. Vsekakor bo treba med našim članstvom propagirati zbiranje znamk tujih držav in tudi starejših znamk. Velik odstotek članov zbira samo domače znamke, prav malo pa je takih, ki posežejo v klasike ali pa zbirajo Prekomorje. Vse dotlej, dokler bo večina zbirala samo FLRJ, ne bodo mogle naše razstave prikazati vseh pestrosti filatelije.

Specialno obdelano smo prikazali samo Slovenijo, italijansko okupacijo Ljubljanske pokrajine in cono B z VUJO. Pri prvi zbirki smo predvsem pogrešali opisa, ki bi naredil zbirko tudi nespecialistu razumljivo in dostopno. Tako pa je ta samo šel mimo vitrin, ne da bi vedel, kaj je razstavljeno in kateri znamki naj pravzaprav posveti pozornost. Tako ne bomo nikoli pridobili zbiralcev za to, žal ravno pri nas zapostavljeno področje. Zbirke cone B in Vuje so bile zgledno urejene.

Predfilatelistične dobe nismo prikazali. Ne vemo, ali je to posledica premajhnega zanimanja za to težko dosegljivo področje med našimi člani, ali naši člani tega niso hoteli razstaviti.

Med žigi smo razstavili žige cone B in žige slovenskih pošt po osvoboditvi. Škoda, da ni bilo videti med našimi zbirkami slovenskih žigov na starih avstrijskih znamkah, koroških žigov itd., saj je med našimi člani precej lepih zbirk s teh področij.

Med tematskimi zbirkami je bila gotovo najizvirnejša (na vsej razstavi) zbirka z naslovom »šola filatelije«. Tudi zamisel zbirke »Borba Primorske za svobodo« ni slaba, le da bi ob skrbnejši izbiri gradiva in ožjem zajetu snovi dosegla večji uspeh. Zgledna je bila zbirka »Filatelistične razstave«. Pri ostalih tematskih zbirkah je motilo predvsem to, da so bile znamke zataknjene v vložne kartone brez vsakega opisa. Pri tematskih zbirkah pa sta ravno pravilna oprema in opis poglavitna, tu vidimo iznajdljivost in okus zbiralca (toda ne, kakor nekateri, ki so nam poslali zbirke, kjer je bila neke v kotu lista znamka, ves ostali list pa je obsegal iz leksikona prepisani opis).

Pri partizanski pošti smo razstavili najznačilnejše za Slovenijo, kurirska pisma.

Mladinci niso Razstavnemu odboru predložili niti ene zbirke, kar pač ni najboljšo spričevalo za našo Zvezo, saj so imeli ljubljanski mladinci samostojno razstavo. Brez mladine ni bodočnosti.

Nekaj besed je treba spregovoriti o opremi naših zbirk. Mnogi, predvsem iz drugih republik, grajajo vložne kartone,

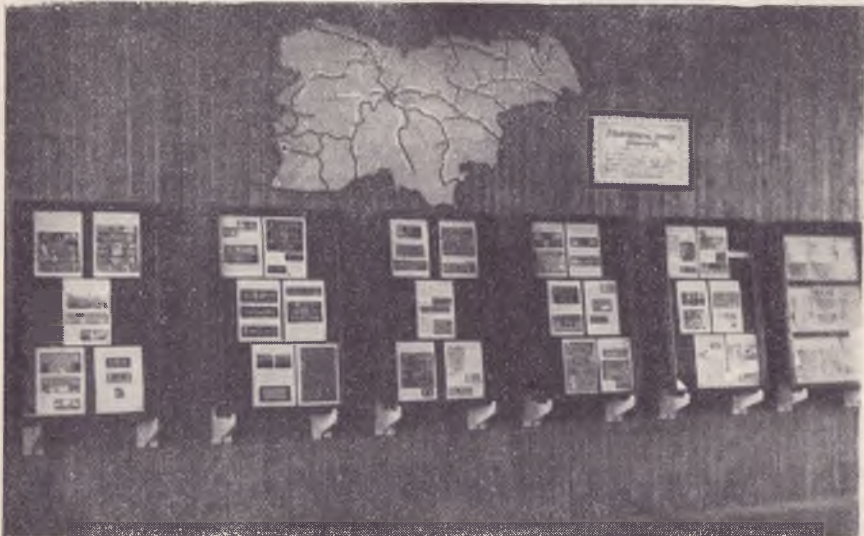
v katerih smo mnoge zbirke razstavili, drugi jih zopet povzdigujejo do zvezd. Eni in drugi podpirajo svoje trditve z dokazi. Po našem mišljenju ni ta način najprimernejši, okusno na albumskih listih razvrščena zbirka je gotovo najlepša. Da je bilo toliko naših zbirk na vložnih kartonih, je več razlogov. Na prvo mesto bi postavili pretirano malikovanje gume na znamki, ki ga opažamo danes po vsem svetu in so temu seveda podlegli tudi naši zbiralci. Tu bo treba sodbo spremeniti. Na drugem mestu bi omenili pomanjkanje albumskih listov. Zveza jih je sicer hotela nabaviti, a ni mogla nikjer dobiti primernega papirja, ne po kakovosti ne po ceni, dolgo obljubljeni papir iz Zagreba pa je prišel tako pozno, da ga do razstave še razposlati nismo mogli, kaj šele, da bi kdo uredil nanj svojo zbirko. Vsekakor bodo morali naši člani v prihodnje posvečati več pažnje urejanju zbirk kakor doslej. Prav v tem je velik del filatelističnega znanja in dela. Zveza in Jugofilatelija pa bosta morali razširiti pojem filatelističnega prubora preko vložnih knjig. Seveda ni dovolj, da znamke kar na gosto nalepimo po listih, tu je treba mnogo okusa. To velja predvsem za tiste, katerih zbirke niso bile razstavljene. Le malokatera naših zbirk je bila zadovoljivo opisana. Pripominjamo, da smo ravno pri opremi izgubili največ točk.

Mnogo je bilo zamere, ker nismo upoštevali razporeditve gradiva, kakor je to predvidel prireditelj (kar pa ni bilo obvezno in na kar nismo bili vezani!) in kakor je navada na drugih večjih razstavah. V Glasilu Hrvatske zveze je bila ta razporeditev večkrat opisana. Razstavní odbor je bil mišljenja, da je tak razpored primeren za razstave, na katerih razstavljajo posamezniki, pri kolektivnem razstavljanju pa se lahko zbirke drugače razvrsté. Težišče našega dela razstave smo hoteli prenesti predvsem na znamke slovenskega ozemlja in Jugoslavije. Zato smo si zamislili naslednji vrstni red: po kratkem uvodu (dokumenti o Koširju, »šola filatelije«), so prišle naše domače znamke (FLRJ, spec. Slovenija, cona B, okupacijske

znamke, partizanska pošta itd.), nato generalne zbirke začeni s klasiko pa do modernih znamk in na koncu tematske zbirke. Na rastavi sami smo morali razpored malo spremeniti, ker bi na primer prišle občutljive znamke k oknom, skozi katera je zjutraj naravnost sijalo sonce in bi znamke tam obledele. Zato smo jih odmaknili od oken, le-sem pa namestili manj občutljive. S tem razporedom smo hoteli z vso našo razsta-

razvlečeno in s perverzitetami opremljeno, med raziskovalnimi. Pri kolektivnih razstavah bo treba iskati novih načinov in jih izrabiti, ali pa preiti na odkrit individualen način razstavljanja. Nikakor pa ne, kakor v Zagrebu, v kolektivnih zbirkah nagrajevati posameznike. Srednja pot ne bo prinesla uspeha.

Če si ogledamo še to, kar so razstavile ostale zveze, vidimo, da so Hrvati brez dvoma na prvem mestu. Paša očem

Pogled na del razstave naše slovenske Zveze

vo prikazati celoto, ki se pri individualnem načinu razstavljanja ne more prikazati. Tam ne gre drugače, kakor da posamezniki prijavijo svoje zbirke v gotove skupine (generalne, tematske itd.), na te je potem razstava nujno razdeljena. Pri kolektivnem razstavljanju pa je mogoče sestaviti zaključeno celoto, »nepotreben metež in nemir« pa vidi samo tisti, ki drugoga videti noče. Ali ni bolj »nemirna« razstava, kjer razstavljajo posamezniki in vidimo eno državo najprej v skupini generalnih zbirk, nato isto, le z nekaj znamkami več med specialnimi zbirkami in naposled še bolj

so bile krasne zbirke Cerkevne države, hrvatskih žigov iz predfilatelistične in klasične dobe, pa specialne zbirke naših znamk. Levji delež so seveda prispevali Zagrebčani, ki so pokazali, da bo Zagreb še dolgo vodilno mesto v naši filateliji. Srbi so nas presenetili s krasno zbirko stare Srbije, tako lepo, da se je vsakdo, ki jo je natanko ogledoval, kar čudil, kako morejo biti v tej zbirki neoznačeni nekateri popravljeni in poškodovani boljši komadi. Mnogo boljših znamk smo tudi pogrešali žigosanih. Omembe vredne so še zbirke Bavarske, dalje ruska in srbska predfilatelistična

pisma. Bosanci in Makedonci so pokazali, da se tudi tam filatelija zadovoljivo razvija.

Še nekaj besed o ocenjevanju. Zagrebška Filatelija je v letošnji št. 7. objavila naslednji vrstni red:

I. Fil. Zveza Hrvatske 3.061 točk za 101 objekt v 170 vitrinah, II. Fil. Zveza Srbije 1.179 točk za 40 objektov v 158 vitrinah, III. Fil. Zveza Slovenije 1.146 točk za 38 objektov v 138 vitrinah, IV. Fil. Zveza Makedonije 370 točk za 15 objektov v 15 vitrinah, V. Fil. Zveza Bosne in Hercegovine 279 točk za 10 objektov v 31 vitrinah.

Ta vrstni red je bil določen tako, da so enostavno sešteli vse točke, ki so jih dobile posamezne zbirke. Delo razsodišča si ogledajo nekoliko natančneje!

Naša predstavnik sta dobila poziv, da bo razsodišče ocenjevalo dne 17. junija dopoldne. Ko sta prišla tja, so jima pojasnili, da zaradi utrujenosti (priprave za razstavo, otvoritev, seje itd.) ostalih članov ne bo ocenjevanja ta dan, temveč šele naslednji. Drugo jutro se je razsodišče zbralo, imelo pred ocenjevanjem kratko sejo, na kateri so se dogovorili, da se bo uspeh posameznih zvez določil tako, da se bo vsota točk vseh zbirk (zbirke so ocenjevali na način, ki ga je Filatelija večkrat objavila), delila s številom zbirk, količnik pa bo določil vrstni red. Razsodišče je ocenjevalo zbirke ves dan vse do večera. Zaradi pozne ure in utrujenosti so sklenili, da bodo končne rezultate izračunali drugo jutro. Tu so res sešteli vse točke, izračunali dogovorjene količnike in tako dobili vrstni red:

1. Hrvatska 30,3
2. Slovenija 30,2
3. Srbija 29,4
4. Makedonija 27
5. Bosna in Hercegovina 24,6

Tak vrstni red pa ni ugajal nekaterim članom razsodišča in so ga hoteli predrugačiti. Poizkušali so najti druge načine ocenjevanja. Naša predstavnik sta vztrajala na tem, da se ocenjuje tako, kakor je bilo prvotno sklenjeno. Debata se je zavlekla nad dve uri, naša

predstavnik sta morala odpotovati, poprej pa sta še izjavila, da FZS ne more pristati na noben drug način ocenjevanja kakor na prvotno določenega, v nasprotnem primeru pa da od tekmovanja odstopa.

Nič preveč se nismo začudili, ko smo dobili v podpis zapisnik, v katerem so bili izračunani rezultati, kakor jih na prvem mestu prinašamo. Podpisali seveda nismo, prosili smo Hrvatsko zvezo za pojasnilo, zakaj tako in ne kakor je bilo domenjeno prvotno, še pred delom razsodišča. Na vpogled smo zahtevali tudi zapisnik seje, ki jo je razsodišče imelo, preden je pričelo zbirke ocenjevati. Odgovora do danes še nismo dobili.

Oglejmo si nekoliko bližje način ocenjevanja. Če točke samo seštejemo, odreže najbolj tisti, ki razstavi največ objektov. Za primer: da zbereš v generalno zbirko, ki obsega 5 vitrin, 52 točk (največje število, ki ga lahko po načinu ocenjevanja, kakor so v Zagrebu ocenjevali, doseže generalna zbirka), moraš prikazati že nekaj spoštovanja vrednega. Če pa postaviš v vsako omenjenih 5 vitrin po eno tematsko zbirko, ki vsaka prinese 20 točk (toliko točk dobiš že za podvoprečno zbirko), jih nabereš kar 100 in si znatno pred ono lepo, prvo omenjeno zbirko. Ali stvarno na ZEFIZ: če bi ocenili vseh 10 bosanskih zbirk s po 52 točkami, ne bi te dosegle niti tretjega mesta, če pa bi imeli v vsaki izmed njihovih 31 vitrin zbirko, ki bi jo ocenili z 52 točkami, bi jih nabrali komaj 1.612 in bi z njimi zasedli komaj drugo mesto! Mislimo, da mora vsakdo, ki ima v sebi količjak čuta objektivnosti, tak način ocenjevanja obsoditi.

Nekateri pravijo, da se je ocenjevala množičnost. Kako je bila ta mišljena, ne vemo. Vsota vseh zbirk prav gotovo ni pravična. Manjše zveze in tiste, ki imajo manj prostora na razpolago, nujno razstavijo manj. Če ocenjujemo malo s tega vidika, je pravično edinole razmerje med objekti in med številom članstva ali podružnic posamezne zveze.

Računajmo, sestavimo razpredelnico in si jo ogledjmo:

Zveza	Štev. članov	Število podružnic	1 zbirka na	
			članov	podružnic
Hrvatska	2.622	34	25,9	0,33
Bosna	59	6	53,9	0,60
Makedonija	530	6	35,3	0,40
Srbija	3.610	51	90,0	1,27
Slovenija	3.488	43	91,7	1,13

Na prvem mestu vidimo Hrvatsko, na dosti slabšem od nje Makedonijo, v zlati sredini Bosance in daleč zadaj skoraj čisto enake Srbe in nas.

Seveda pustimo pri tem načinu ocenjevanja popolnoma ob strani kakovost razstavljenih zbirk!

Gotovo bi našli še več načinov ocenjevanja, a dvomimo, da bi bil katerikoli med njimi pravičen. Če vse še enkrat premislimo, vidimo, da bi bilo najprimerneje, če bi vsako zbirko ocenili tako, kakor so jo (t. j. po opremljenosti, kakovosti znamk, znanju itd.),

vsoto točk vseh zbirk pa delili s številom zbirk. Tako bi imeli vsi, ne glede na število vitrin in zbirk iste izgleda za uspeh. Količnik, ki bi ga tako dobili, bi nastal iz števila, ki bi ga izračunali po zares temeljitem preštevanju vseh zbirk in bi še najbolj pravično določil vrstni red udeležencev.

Pri delu razsodišča bi omenili še eno pomanjkljivost. Ocenjene so bile zbirke, v katerih so bile nekatere znamke, ki jih je FIL dala na črno listo: pri Hrvatih Belgija Zumst. št. 892—897, pri Srbih Posarje Zumst. št. 255—261. Filatelisti bi se morali pač povsod dosledno boriti proti takim znamkam in jih ne bi smeli razstavljeti. Če jih pa že kdo hoče na vsak način pokazati, bi se morala njegova zbirka oceniti z ničlo.

Na koncu bi omenili še to, da je razstavno gradivo srečno prestalo vsa potovanja in posege in so ga lastniki prejeli vrnjenega v najlepšem redu. To v vednost onim, ki so se tako zelo bali za svoje »dragocenosti«, da niti razstaviti niso hoteli.

Dr. V. Simić — Vakanović, Zagreb

Natis in pretisk (nati ak i pretisak)

(Prispevek k filatelistični terminologiji)

Ker prav pogosto zamenjujejo ne le filatelisti, marveč tudi v raznih domačih in tujih publikacijah, časopisih, katalogih in albumih ter katerikoli tudi enačijo pojma *natis* in *pretisak*, se mi zdi potrebno, da natančneje analiziramo obadva pojma, oziroma, da ugotovim, kaj pravzaprav ta filatelistična izraza pomenita.

Nenci uporabljajo izraza »*Ausdruck*« za *natis* in »*Überdruck*« za *pretisak*. Angleži pravijo »*overprint*« in »*surcharge*«, medtem ko imajo Italijani in Francozi za oba pojma isti izraz »*sopra stampa*« oziroma »*surcharge*«.

NATIS (NATISAK)

O *natisu* govorimo, kadar so na znamko *natisnjeni* kakšen datum, število, napis ali kaj podobnega, pri če-

mer ni na podobi znamke ali na besedilu nič razvehljavljenegega.

Natis: ZEFIZ 1951 (dogodek)

Prve *natis*e v Evropi zasledimo v Turčiji (izdaja 1865, Zumstein 5—10), onkraj Oceana pa v Mehiki (izdaja 1856, Scott 1—10).

Natisnjeno je lahko število, kakor na primer v stari Nemčiji na iz-

dajah 1874 (Zumstein 29, 30). Na teh znamkah je natisnjeno število 2^{1/2} oziroma 9 na znamkah iste nominalne.

Natisnjena je tudi lahko sama nominala na takešnih znamkah, ki so se prej razločevale samo po barvah, nominalne pa niso imele označene, tako na primer pri Mauriciju izdaje 1849—1859 (Scott 7—12). Na znamki št. 12 imamo na gornjem delu natis »four pence«.

Pogosto naj bi nas natis spominjal kakšnega posebnega dogodka, tako pri Nemčiji 1931 polarni polet na Zepelinu (natis POLARFAHRT 1931), pri FLR Jugoslaviji 1951 na I. republiško filatelistično razstavo v Zagrebu (natis ZEFIZ 1951 na letalski znamki za 6 din), na tekmo padalcev (din 50.—) itd.

Natis pa je lahko tudi propagandnega značaja; za vzgled vzemimo Bolgarijo 1945 (Zumstein 481—489), lejer najdemo natis: »Zbirajte odpadke, star papir in staro železo.«

Znamke izven obtoka dobijo katerikoli z natisom letnice spet frankaturno veljavo, ko jih je treba nadalje uporabljati kot osnovne znamke. Primer Turčija 1916 (Zumstein 383—387).

Natis je lahko tudi kontrolnega (Albanija 1919, Zumstein 46—51) oziroma zaščitnega značaja (Salvador 1889, Scott 25—37).

Kontrolno znamenje najdemo na hrbtni strani znamk pri Grčiji 1861—62 (Zumstein 9—15); znamke Crne gore 1943 imajo na hrbtu citate iz »Gorskega venca«, na izdaji Portugalske iz leta 1895 najdemo celo tudi besedilo molitve k svetemu Antonu.

Toliko o raznih vrstah natisa (brv. natisak).

PRETISK (PRETISAK)

Namen pretiska pa je, da z njim na znamki kaj razveljavimo ali da postane nečitljivo. Pretiske se je pojavil že pred 105 leti v ZDA, izdaje za New York 1866, ko je bila pretiskana znamka za 3 cente (črna na modrem iz leta

1843) z 2 centoma. Michel naglašava v svojem katalogu pri tej znamki, da je to prvi pretiske.

Med evropskimi državami najdemo prvi pretiske v Italiji 1865 (Zumstein 25), ko je bila vrednota za 15 centov (modra iz 1863. leta) pretiskana z novo nominalo 20 centov.

nov naziv države

nov naziv + druga nominala

PRETISK

Navadno so potrošne ali začasne znamke, ki s pretiskom spremene nominalo ali pa samo valuto (primer bivša NDH, tretji franko provizoriji 1941, pa FLR Jugoslavija 1946, partizani s pretiskom). Pretiske s spremembo valute imamo pri izdajah Gdanska (Guldeni na Marke), Liechtensteina (Rappeni na Heller) in podobno.

sprememba vrste znamke

sprememba nominala

PRETISK

S pretiskom na znamki se lahko spremeni tudi sama vrsta znamke. Tako so na primer službene znamke FLRJ iz leta 1946 s pretiskom (3 na 8 in 3 na 12 dinarjev) dobile značaj frankovnih znamk.

Pretiski na znamkah nam pogosto označujejo zgodovinske spremembe osnovnih znamke. Vzgledi: spremembe države (prvi naši provizoriji na znamkah okupirane Sr-

bije, Slovenije, Hrvatske), nadalje oblike države, novo ime države (partizanska serija iz leta 1945 pretiskana 1949—1950 z »FNR Jugoslavija«), nov državni grb in marsikaj drugega.

Omeniti velja tudi pretiske okupatorskih oblasti, pri katerih se spremeni ob

navedbi okupatorske oblasti navadno valuta, katerikoli pa se tako pretiskane znamke omeje na uporabo na določenem prostoru. Šolski primer takšnih pretiskov najdemo v prvi in drugi izdaji po Italijanih oziroma pozneje po Nemcih leta 1944 zasedene Boke Kotorske (Zumstein 1—6 oziroma 7—10).

Inž. Ciril Pirc

Znane in neznane dežele filatelije

(5. nadaljevanje)

Oman — glej Maskat in Oman ter Ugovorni Oman

Pahang — ena izmed držav Malajske zveze (federacije) pod velikobritanskim pokroviteljstvom obsega v glavnem porečje istoimenske reke, 36,724 km², 150,000 prebivalcev. Glavno mesto: Pekan. Denarna veljava: 1 dolar = 100 cents.

Pakistan — član britanske zajednice narodov, mohamedanski del bivšega cesarstva Indije, 934,000 km², 78,000,000 prebivalcev. Glavno mesto: Lahore. Denarna veljava: 1 rupija = 16 annas.

Panamá — suverena republika v Srednji Ameriki na ozkem kopnem mostu med Kolumbijo in Costarico je na najožjem mestu le 40 km široka, 74,010 km², 746,000 prebivalcev. Glavno mesto: Panama. Denarna veljava: 1 peso je 100 centavos.

Papua — velikobritanski delež Nove Gvineje, to je jugovzhodni del otoka, od l. 1884 velikobritanska posest. Sedaj pod upravo Avstralije kot njen teritorij, 234 tisoč

490 km², 300,000 prebivalcev. Glavno mesto: Port Moresby. Denarna veljava: angleška.

Paraguay — južnoameriška republika med Bolivijo, Brazilijo in Argentino, kakor Bolivija brez morske obale, 406.732 km², 1,270,000 prebi-

valcev. Glavno mesto: Asunción. Denarna veljava: 1 guarani = 1 peso = 100 centavos.

Penang — velikobritanski otok pred zahodno ozadje Malajskega polotoka. Kolonija je ena izmed članic Malajske zveze (federacije), 280 kv. kilometrov. Glavno mesto: Georgetown. Denarna veljava: 1 dolar = 100 cents.

Perak — ena izmed držav Malajske zveze (federacije) pod velikobritanskim pokroviteljstvom, 20 tisoč 395 km², 600,000 preb. Glavno mesto: Kuala Kangsar. Denarna veljava: 1 dolar = 100 cents.

Perlis — ena izmed držav Malajske zveze (federacije) na zahodu Ma-

lajskega polotoka pod velikobritanskim pokroviteljstvom, 818 km², 42.000 prebivalcev. Glavno mesto: Kangar. Denarna veljava 1 dolar = 100 cents

Peru — južnoameriška republika na severozahodu kontinenta ob obali Tihega oceana z 2.200 km dolge obale. Meji na Ekvador, Kolumbijo, Brazilijo, Bolivijo in Čile. 1,249,049 km², 8,061,000 prebivalcev. Glavno mesto: Lima. Denarna veljava: 1 sol = 100 centavos.

Pitcairn Island — 5 km² velik velikobritanski otok Pitcairn pripada geografsko francoskim otokom Tauuotu v Tihem oceanu. H koloniji spada še nekaj manjših otocitev.

Portugalska Guinea — (Guiné Portuguesa) — portugalska kolonija na obali Zgornje Guineje, obdana od francoske posesti. V portugalski posesti od l. 1445. 36 tisoč 125 km², 431.000 preb. Glavno mesto: Bolama. Denarna veljava: portugalska.

Portugalska Indija — (India Portuguesa) — portugalska posestva v Srednji Indiji so Damao, Diu in Goa na zahodni obali. V portugalski posesti od 16. stoletja (Goa 1510). 3983 km², 667.000 prebivalcev. Glavno mesto: Pangim. Denarna veljava: 1 rupija = 16 tangas.

Principe — portugalski otok v Atlantskem oceanu ob obali Guineje, 119 km² površine in spada h portugalski koloniji São Tomé e Príncipe.

Puerto Rico — najmanjši otok Velikih Antilov vzhodno od Haitija. Od leta 1898 v posesti USA. S starinskimi otoki 8896 km², 2,190,000

prebivalcev. Glavno mesto: San Juan. Denarna veljava: USA.

Rajasthan — »Zveza indijskih kneževine obsega države: Bansuwara, Bikinar, Bundi, Dungapur, Jaipur, Jaisalmer, Joohpur, Kishangnar, Kotch, Partatgarh, Shehpura, Tomk in Uidapur.

Réunion — francoski otok v Indijskem oceanu, jugozahodni otok takozvanih Mascarenov vzhodno od Madagaskarja. Od l. 1643 v francoski posesti, od l. 1947 prekomorski departement Francoske. 2511 km², 245.000 prebivalcev. Glavno mesto: Saint Denis. Denarna veljava: francoska.

Rio de Oro — glej Španska Sahara.

Rio Muni — glej Španska Guinea. **Riu-Kiu** (otoki) — skupina 55 otokov med Formozo in najjužnejšim japonskim otokom Kiu-šiu. Japonska posest, sedaj pod vojno upravo — najnovejša filatelistična dežela. 4240 km², 869.000 prebivalcev. Glavno mesto: Naga. Denarna veljava: japonska.

Rodezija — glej Južna, Severna Rodezija.

Ruanda Urundi — del bivše nemške kolonije Nemška vzhodna Afrika, ki je od l. 1920 pod belgijskim skrbstvom. Leži v »mediezernem območju« med jarkom Kangero in Srednjeafriškimi jarkom. 53.200 km², 3.782.000 prebivalcev. Denarna veljava: belgijska.

Sahzra — južni del nekdanje francoske kolonije Alžir, ki je pod vojno upravo. (Alžir sam je upravno in politično sestavni del matične zemlje in ima tri departemente.) 1 milijon 995.000 km², 800.000 prebivalcev. (Dalje.)

Opomba: v nižje navedenem popisu tujih imen za časa zasedbe pomenijo označbe:
 LP = Ljubljanska pokrajina, M = madžarska zasedba, N = nemška zasedba in
 IT = pod Italijo (cona je navedena zaradi orientacije).

Tek. št.	Državna pošta LRS	Zasedb. po-drožje	Tuje ime za časa zasedbe
351	ŠT. JANŽ na Dolanjskem	N	Johannistal (Untersteierm)
352	ŠT. JERNEJ	LP	IT: (Lubiana) — N= St. Barthelmä
353	ŠT. PETER na Krasu	IT	S. Pietro del Carso — cona B
354	ŠT. PETER pri Gorici	IT	San Pietro di Gorizia — cona A
355	ŠT. PETER pri Nov. mestu	LP	IT: (Lubiana) — N= St. Peter bei Rudolfswert
356	ŠT. RUPERT pri Mokron.	LP	IT: (Lubiana)
357	ŠT. VID nad Ljubljano	N	a) St. Veit (Sawe) b) St. Veit (Sawe, Kärnten)
358	ŠT. VID nad Vipavo	IT	S. Vito di Vipacco — cona B
359	ŠT. VID pri Stični	LP	IT: (Lubiana) — N= St. Veit bei Sittich
360	ŠKOCIJAN pri Mokron.	LP	IT: (Lubiana)
361	ŠKOFJA LOKA	N	a) Bischoflack b) Laak (Zaier)
362	ŠKOFJA VAS	N	Bischofdorf (Steierm)
363	ŠKOFJICA	LP	IT: (Lubiana)
364	ŠMARJE pri Jelšah	N	a) St. Marein (Erlachstein) b) Erlachstein (Steierm)
365	ŠMARJE—Sap	LP	IT: (Lubiana) — N= St. Marein-Sap
366	ŠMARJETA pri Nov. mestu	LP	IT: (Lubiana)
367	ŠMARTNO ob Dreti	N	a) St. Martin (b. Oberburg, Steierm) b) Martinstal (Steierm)
368	ŠMARTNO ob Paki	N	a) Rietzdorf (Untersteierm) b) Padkenstein (Steierm)
369	ŠMARTNO pri Litiji	N	a) St. Martin (b. Littai) b) St. Martin (b. Littai, Kärnten)
370	ŠMARTNO v Tuhinju	N	St. Martin in Tuchein (Kärnten)
371	ŠMIHEL pri Novem mestu	LP	IT: (Lubiana) N: St. Mihael bei Rudolfswert
372	ŠOŠTANJ	N	Schönstein (Steierm)
373	ŠTANJEL na Krasu	IT	San Daniele del Carso — cona A
374	ŠTORE	N	a) Store (b. Cilli) b) Stockenhammer (Steierm)
375	TEHARJE	N	Tüchern (b. Cilli)
376	TOLMIN	IT	Tolmino — cona B
377	TOMAJ	IT	Tomadio — cona A
378	TOPLICE pri Nov. mestu	LP	IT: (Lubiana)
379	TOPOLŠČICA	N	a) Topolschitz (Steierm) b) Warmbad Schönstein (Steierm)
380	TRBOVLJE 1	N	a) Trifail 1 b) Trifail (Steierm) 1
381	TRBOVLJE 2	N	Trifail 2
382	TREBNJE	LP	IT: (Lubiana) — N=Treffen-Krain
383	TRNOVO (pri Gorici)	IT	Tarnova della Selva — cona B
384	TRNOVO pri Ilir. Bistrici	IT	Torrenova di Bisterza — cona B
385	TRNOVSKA VAS (b. p. Sv. Bolfenk v Slov. gor.)	N	a) St. Wolfgang (Windischbüchelrn) b) Donnberg (Steierm)

(Dalje)

○ filatelistični frankaturi

Ni ga menda zbiralca znamk, ki ne bi poznal pojma »frankatura«. Že svoje dni so filatelisti lepili na navadna in priporočena pisma različne vrednote namesto ene same redne znamke. Ali pa so frankirali pismo ali pošiljko z »boljšimi« znamkami, med katere štejejo filatelisti tako imenovane dobrodelne, priložnostne ali letalske znamke. *Taka pisma imajo tako imenovano filatelistično frankaturo.*

V čem pa je namen in moč take frankature? Vemo, da ima znamka velik propagandni namen in učinek. Prav s filatelistično frankaturo je oboje doseženo v tem večji meri. Pa odgovorimo zakaj, dasi večina to ve. Na pismu, frankiranem z »navadno« frankovno znamko za din 3.— (in večina pisem je samo tako frankirana!) vzbujajo znamka pozornost samo prvi čas, ko je prišla v promet. Pozneje pa jih je že toliko v prometu, da znamka ni več zanimiva in je njihče več ne pogleda. Kvečjemu vzbujajo še »sočutje«, če je znamka uničena (razvrednotena) z mastnim, umazaniam ali nejasnim poštnim žigom.

Vse drugače učinkuje pismo, ki smo ga frankirali *filatelistično*. Se pravi, da smo nalepili na navadno pismo namesto navadne frankovne vsaj *priložnostno* znamko v isti vrednosti (vzemimo sedaj katero koli znamko vstaje, ki jih je dovolj tudi na manjših poštah ali novo letalsko). Za priporočene pošiljke pa je dovolj možnosti, da nalepimo vsaj dve ali več vrednot priložnostnih znamk (na primer: vstaje 2×5 din, letalsko za 10 din ali kombinacijo enih in drugih). Če smo znamke izbrali in jih smiselno nalepili, pošta pa jih je še lepo žigosala, ni dvoma, da bo vzbudilo vsako tako pismo pozornost in bo obenem »spričevalo« estetskega čuta in filatelistično vzgojenega odpošiljalca. Razveselilo pa bo zlasti naslovnik — filatelista. Res je, da smo z našo graditvijo na moč zaposleni in večkrat ne utegnemo, da bi se »mudili« še s filatelističnim frankiranjem. To dejstvo pa nas vendarle ne more opravičiti. Če smo filatelisti, se nam ni treba niti

sklicevati na dolžnost, da frankirajmo vselej filatelistično! Prav ta frankatura je mimo našega priljubljenega zbiranja sestavni in važen člen našega udejstvovanja! To je naša najučinkovitejša propaganda doma in zlasti še za tujino. To nalogo smo prevzeli prostovoljno, toda tako, da tega nimamo za dolžnost, marveč za svoje zadovoljstvo, v veselje naslovnika, v prid in ponos skupnosti.

Kar pogledjmo si sliko, ki je redki primer v zgodovini filatelije! Da ni znamk za filatelistično frankaturo? Na sliki imamo 28 raznih naših znamk po 3 dinarje, ki so imele do 31. julija 1951 frankaturno veljavo in z vsemi temi znamkami bi bili lahko takrat frankirali n. pr. vrednostno pismo! To vam ni prišlo na misel, kajne? Pa je le tako, kakor kaže edinstvena slikovna stran. Še danes je dosti teh znamk v veljavi. Treba je le imeti več smisla za filatelistično udejstvovanje in manj sebične zaverovanosti v »kraljestvo« ne-rabljenih!

Vsaj v dopisovanju med filatelisti in organizacijami bodimo dosledni in se poslužujmo tega, kar nas na zunaj predstavlja kot zbiralce znamk!

Kakšni pa so pogoji prave lepe filatelistične frankature? Imamo več pogojev. Znamke na pisemskem ovitku morajo biti *smiselno nalepljene*. Pa ne tik ob robu (ali celo čez!), temveč vsaj 2—3 cm od roba. S tem smo znamke boljše zaščitili pred morebitno poškodbo. Po navadi zaprosimo ob predaji pisma uslužbenca pošte — zlasti če ta ni filatelista in ne dopisuje pogosteje — da znamke lepo žigosa (želimo čist, jasn odtis žiga). Pogosto naletimo pri teh »prošnjah« na nerazumevanje. Naslov spišemo v desnem kotu spodaj, skladno z obliko in velikostjo ovitka ter pod znamkami.

Pri pismih za zamenjavo s tujino pa moramo še zlasti poskrbeti za lepo filatelistično frankaturo, ker so lepa pisma ogledalo naše kulture in nas tujci sodijo tudi po tem merilu. Dosedanje izkušnje kažejo, da nekateri dopisniki nimajo dosti smisla za estetiko. Jamo

Edinstvena filatel. frankatura: 28 razliĉnih znakm po 3 din na pismu od 23.7. 1951

je, da neprimerno pismo ne bo privlačevalo tujega partnerja, ki bo zvezo kaj kmalu odpovedal. Dolgoletne menjalne in prijateljske zveze pa imajo zbiralci, ki izpolnjujejo vse pogoje lepe filatelistične frankature. Naši novejši ovitki prvega dne (First day covers) so nam najboljši zgled in vzor, kako naj frankiramo. Zato pa ni nič kaj razveseljivo, da se novodobni »zbiralci« tako krčevito oklepajo in pulijo še dalje za nerabljene znamke, namesto da bi izdatno pomnožili vrsto onih pravih zbiralcev, ki pošiljajo v tujino pisma prvega dne. Po dosedanjih podatkih je

Vlado Pogačnik, Gor. Radgona

Ali naj zbiramo tudi posebnosti?

Članek tov. Srečka Logarja me je vzpodbudil, da se oglasim in do neke mere zagovarjam zbiranje posebnosti na znamkah.

Res je in bo menda tudi ostalo tako, da je podoba na znamki poglavitna vsakemu zbiralcu. Ona mu zgovorno pove, kakšna je država, ki jo zbira, in mu pojasnjuje vse, kar želi vedeti o njej.

Vendar so še barve in besedilo na znamkah. Sodim, da ni treba zbirati razne nalomljene črte, slučajne praske ali pikice, četudi se na znamkah pojavljajo. Šo pa posebnosti, o katerih bi rad spregovoril.

Vzemimo barve. Ze naša prva Titova izdaja obiluje raznih barvnih odtenkov, da dostikrat pozorneje pogledaš, ali ni to znamka kake druge, tebi nepoznane izdaje. Nato »partizanska« in »uradna«. Pri teh dveh serijah imamo dva povsem različna barvna odtenka. Jih je sicer še več, vendar niso tako bistveno različni, da bi jih imeli za kako drugo izdajo. Sodim, da moramo prav naše najmlajše uvajati v to, da spoznavajo barve; in kako vesel je zbiralec, kadar najde kako posebnost.

Posebnost so naše znamke za deco 1950. Primerjal bi jih »verigarjem«. Kar 18 različnih barvnih odtenkov sem našel. K temu pride še »malina« v skledici in čokoladni madež na otrokovem licu. Ali ni vse to zanimivo in ali

šlo ob dogodku do 300 takih FDC pisem v svet. To število je odločno prenizko in le potrjuje, da se zbiralci vse premačo zavedajo pomena teh pisem ali pa jih zadržujejo v predalu v drug nepozitiven namen. Statistike iz drugih držav Evrope in ZDA pa nam kažejo nasprotno sliko. Tam se pulijo za First day pisma in jih ob dogodku pošiljajo na vse strani sveta. S tem pa delajo svoji državi najboljšo in učinkovito propagando ter se obenem vesele, da so razveselili s pošiljkami svoje partnerje. In to je pravi namen in cilj filatelistične frankature.

ne mika vsakega zbiralca, da ponovno pregleda svoje dvojnikke, ali nima močoč sam takega primerka.

Tudi znamke Rdečega križa 1950 so tako različne v barvi, da jih moraš nehote dati v zbirko, ker je posamezna čisto drugačna od one, katero že imaš v nji. Poznani primerki temne znamke, tako da se gornji krak črke G v cirilici ne vidi oziroma ga ni in tedaj imaš namesto rdečeg — rdečoi.

Pretisk na »partizankah« je za zbiralca pravi raj. Pri teh ima vsak zbiralec toliko možnosti, da si uredi kar čedno zbirko posebnosti. Navajam samo najznačilnejše: na znamki za 2 din rdeča JOGOSLAVIJA, in JUGOSLAVIJA, JJGOSLAVIJA. spojeni JUG. Iste pogreške so tudi na zeleni po din 2,— in na 10,—. Na zeleni din 1,— je naglasek na prvem A. Odprti D na znamki za 10,—. Odtisek na hrbtni strani. In še mnogo, mnogo drugih.

Zanimiva je znamka za 5 din izdana ob priključitvi naše Primorske. Tam imaš v cirilici namesto Jugoslavije — JUGOSLAZIJA.

Zbiranje znamk nam nudi široko polje udejstvovanja in vsak pač najde v nečem tisto draž, ki mu daje veselje in notranje zadovoljstvo, vse pa le zato, da dvignemo našo filatelijo na tisto višino in jo napravimo tako vsestransko, kakor to vidimo v drugih večjih državah.

N AŠE NOVE ZNAMKE

V proslavo 10-letnice narodnih vstaj v posameznih ljudskih republikah so izšle do sedaj naslednje znamke:

SRBIJA

7. VII. sta izšli dve znamki:

3 din opekastordeča (500.000) pokončna,

5 din modra (300.000) ležeča.

Na prvi je prikazan narodni heroj Žikica Jovanović—Spanac, ki je prvi sprožil puško na narodne izdajalce. Osnutek za znamko je napravil Mate Zlamalick, slikar iz Beograda. Druga znamka prikazuje simbolično upor —

skupino oboroženega ljudstva v gibanju. Načrti za to znamko je izdelal Ferdo Bis, slikar iz Zagreba. Napis na obeh znamkah je v cirilici, na zgornjem robu: Ustanak u Srbiji, na spodnjem: FNR Jugoslavija. Na obeh znamkah je zgoraj datum vstaje in obletnice v treh vrsticah: 1941 — 7. VII. — 1951. Oznaka vrednosti je na prvi v desnem zgornjem kotu 3 — din, pri drugi v levem spodnjem kotu — 5, obakrat v dveh vrsticah.

ČRNA GORA

13. VII. so Črnogorci proslavili 10-letnico vstaje. Izšli sta dve znamki: din 3.— rdeča (500.000) pokončna, din 5.— zelenomodra (300.000) ležeča.

Na prvi je lik narodnega heroja Save Kovačevića, v ozadju Lovćen; osnutek je izdelal Slobodan Garić, slikar iz Beograda. Na drugi, ki je izdelek Milana Lechnerja, grafika iz Beograda, je prikazan Črnogorec s puško v roki, ki

poziva na upor. Napis na obeh znamkah je v cirilici. Na zgornjem robu pomen izdaje: na prvi Ustanak u Crnoj Gori, na drugi Narodni ustanak u Crnoj Gori. V desnem zgornjem kotu je v lovorovem vencu na obeh znamkah datum v treh vrsticah: 1941 — 13. VII. — 1951. V desnem spodnjem kotu je oznaka vrednosti din 3 oz. din 5.

Napis FNR Jugoslavija je na spodnjem robu znamke, na prvi v dveh, na drugi v eni vrsti.

BOSNA IN HERCEGOVINA

27. VII. je ljudstvo Bosne in Hercegovine proslavilo svoj narodni praznik. Tudi sta izšli dve znamki:

din 3.— rdeča (500.000),

din 5.— sivomodra (300.000).

Obe sta pokončne oblike. Na prvi je reproduciral Milan Lechner fotografijo narodnega heroja Sime Šolaja, bosanskega prvoborca. Napis je na tej znamki v cirilici. Ob desnem robu: 1941 — 27. VII. — 1951, zgoraj: Ustanak u Bosni i, ob desnem robu: Hercegovini. Spodaj je napis FNR Jugoslavija, v desnem spodnjem kotu oznaka vrednosti din 3. Na drugi znamki je Oto Antoini, slikar iz Zagreba, prikazal skupino Bosancev, ki vihte orožje in gredo nad sovražnika. Napisi so v lati-

nici. Ob desnem robu: Ustanak u Bosni i Hercegovini. Spodaj v dveh vrstah: 27. VII. 1941—1951 — FNR Jugoslavija. Oznaka vrednosti din 5 je v desnem spodnjem kotu.

HRVATSKA

Ferdo Bis je vzел za vzorec dela hrvatskih kiparjev, ki prikazujejo dejanja iz narodno-osvobodilne borbe, in izdelal osnutka za znamki:

din 3.— rdečkastorjaba (500.00),

din 5.— temnozelena (300.000).

Tudi ti znamki sta pokončne oblike. Na prvi je spomenik Marku Oreškoviću v Podsusedu, delo akademika kiparja Vanje Radauša. Na drugi je kipar mojster Antun Augustinčić prikazal motiv iz boja, prenos ranjenca. Napisil so v latinici. Ob desnem robu: Ustanak u Hrvatskoj, ob levem 27. VII. 1941—1951. Oznaka države FNR Jugoslavija je na tridinarski znamki na spodnjem robu, pri petdinarski pa na zgornjem, oznaka vrednosti din 3 je v desnem, din 5 pa v levem spodnjem kotu.

Vse našteje znamke so bile tiskane v bakrotisku v tiskarni »Jugoslavija« v Beogradu. Pole pokončnih znamk obsegajo $5 \times 10 = 50$ komadov (pri srbskih $6 \times 10 = 60$ komadov), ležečih pa $10 \times 5 = 50$ komadov (pri srbskih $10 \times 6 = 60$ komadov). Pokončne znamke so velike 30×37 mm (lika 25×31 mm), ležeče pa 37×30 mm (slika 31×25 mm). Papir je debelejši, lepilo brezbarvno, zobčanje grebenasto $12\frac{1}{2}$. Gumiranje in zobčanje je opravil Zavod za izradu novčаница.

Vse te znamke so bile na poštah na prodaj v zadostni količini.

ZNAMKI ZA I. SVETOVNO PRVENSTVO PADALCEV

Z odločbo GPD številka 10.731 z dne 12. julija 1951 sta izšli dne 16. avgusta 1951 priložnostni letalski znamki za prvo svetovno prvenstvo padalcev, ki je bilo v dneh od 16.—20. avgusta 1951 na Lescah pri Bledu.

din 6.— rjavordeča (100.000) pola $4 \times 6 = 24$ znamk;

din 50.— mlečnomodra/rdeča (30.000) pola $6 \times 4 = 24$ znamk.

Znamki sta tiskani v bakrorezu. Osnutka za znamki je izvršil Janez Trpin, grafik iz Ljubljane, prvo vrednoto je rezal Sreten Grujić, drugo pa Tanasije Krnjačić, oba iz Beograda. Tisk Zavoda za izradnjo novčаница, lepilo je brezbarvno, zobčanje grebenasto $12\frac{1}{2}$. Velikost prve znamke 39×24 cm (slika 34×20 mm), druga pa 24×39 mm (slika 20×34 mm).

Osnutek znamke za din 6.— je isti kakor za znamko za din 5.— v lanski seriji za letalski zlet v Rumi, le da je prilagojen formatu znamke. Prikazuje padalca pri pristajanju. Da je znamka

letalska, nam pojasni letalo v zgonjem desnem kotu. Napis države FNR Jugoslavija je zgoraj v latinici, spodaj v cirilici, oznaka vrednosti din 6.— v levem spodnjem kotu, besedica din v latinici. Levo zgoraj imamo z drobnimi črkami v latinici napis, ki označuje namen izdaje: I. svetsko talkmičenje padobranaca 1951 (v 4 vrsticah). Na spodnjem robu je še ime umetnikov, ki sta znamenko ustvarila: Trpin—Grujić.

Za drugo vrednoto so uporabili 50-dinarsko znamko iz redne letalske serije s sliko Bleda v izpremenjeni barvi, pretiskali so jo z ustreznim napisom: I. svetsko talkmičenje padobranaca 1951 v rdeči barvi (dve vrstici) — latinica.

Na Bledu so prodajali le malo žigosanih serij. Čistih znamk na poštah niso prodajali. Organizirani filatelisti so prejeli 4 komade nežigosane prve vrednote, od druge pa prejme vsak po en komad po preteku 3 mesecev.

Ko opazujemo te znamke, se nam nehote vriva v glavo misel, da naša pošta na uprava tako hiti s fabrikacijo znamk, da je umetniki niti dohajati ne morejo. Zato uporabljajo stare, obrabljene motive, namesto da bi nas razveselili z novimi, izvirnimi risbami.

SERIJA ZNAMK ZA OBLETNICE KULTURNIH DOGODKOV

Z odločbo GDP št. 9544 z dne 14. junija 1951 so izšle dne 9. junija priložnostne znamke v proslavo pomembnih dogodkov v naši zgodovini: 400-letnice slovenske knjige, 500-letnice rojstva hrvatskega pesnika Marka Marulića in 600. obletnice Dušanovega zakonika. Ker je o pomenu teh dogodkov naša revija že pisala, prinašamo tu samo tehnični opis znamk:

din 10.— škrljasta (200.000);

din 12.— oranžna (200.000);

din 20.— vijoličasta (60.000).

Naklada znamk je nizka. Tiskane so v bakrorezu v Zavodu za izradnju novčanica v Beogradu. Rez za vse tri vrednote je napravil graver Tanasije Krnjajić po osnutkih prof. Pavla Gavramića iz Zagreba. Pola obsega 5×10 znamk, ki so velike 30×36 mm (slika sama

25×31 mm). Lepilo je brezbarvno, zobčanje grebenasto 12¹/₂. Frankaturno veljavo bodo imele do nadaljnjega.

Na prvi znamki je v ovalu Trubarjeva slika, nad glavo napis »Slovenska knjiga«, ob glavi letnici 1551 in 1951. Ob ovalu je z drobnimi črkami izpisano ime slavljenca Primož Trubar.

Na drugi znamki vidimo značilno glavo Marka Marulića, posneto po znamenem kipu Ivana Meštrovića, v ozadju prizor iz srednjeveške borbe. Nad glavo je napis Manko Marulić, ob glavi pa letnici 1450 in 1950.

Tretja vrednota je posvečena carju Štefanu Dušanu Silnemu. Na desnici ima zemljevid svoje države, na levi zakonik. Nad glavo je napis Dušanov zakonik, ob njem letnici 1349 in 1949.

Na vseh treh znamkah je v obeh spodnjih kotih oznaka vrednosti s prav drobno izpisano besedico din pod številko. Med oznakami je dvovrstni napis FNR Jugoslavija. Na prvih dveh znamkah so vsi napisi v latinici, na zadnji pa v cirilici.

Prvih dveh vrednot je bilo na poštah dovolj, zadnja je »ključ« znamka in bo dobil vsak organiziran filatelist po 3 mesecih po 4 komade, mladinci po 2.

Znamke so nas prav prijetno presenetile (razen mačina prodaje seveda!)

in so dokaz, da pri nas lahko tiskamo kvalitetne znamke. Umetnika, ki sta jih ustvarila, sta danes gotovo pri nas vodilna v tej stroki. Čudimo se, zakaj je GDP izdala znamke takih nominal, ki se danes rabijo samo za priporočena pisma. Znamke naj bi ne tiskali samo za filateliste.

N AŠI POSEBNI ŽIGI

- 82 (14) TITOGRAD 13. 7. 1951
 Ustanak u Crnoj gori 1941 —
 1941 — 13. jul. — 1951 — 33 mm bj
 Odločba GDP št. 9179
 od 11. 6. 1951.
- 83 (15) ZAGREB 27. 7. 1941
 Ustanak u Hrvatskoj — 34 mm - bj
 Odločba GDP št. 9179
 od 11. 6. 1951.
 (Ročni in strojni žig)!
- 84 (16) SARAJEVO 27. 7. 1951
 Ustanak u Bosni i Hercegovini — 33 mm bj
 Odločba GDP št. 9179
 od 11. 6. 1951.
- 85 (17) KOBARID (Vrsno) 29. 7. 1951
 Otvoritev muzeja Simona Gregorčiča — 28 mm aj
 Odločba GDP št. 10197
 od 2. 7. 1951.

- 86 (18) BLED 16. 8. 1951
 Prva svetovna tekma padalcev Lesce-Bled I. CMP — 29 mm aj
 Odločba GDP št. 9816
 od 27. 7. 1951.
- 87 (19) CETINJE 5.—8. 9. 1951
 100 godina Njegoševe smrti
 Odločba GDP št. 8998
 od 13. 8. 1951.
- 88 (20) VELIKE LASČE (Raščica) 9. 9. 1951
 Proslava 400 let slovenske knjige — 30 mm cj
 Odločba GDP št. 11982
 od 23. 8. 1951

- 89 (21) SLOVENJI GRADEC 16. 9. 1951
 VI. Koroški festival — 700 let Slovenjega Gradca — 28 mm aj
 Odločba GDP št. 13123
 od 7. 9. 1951

Z ANIMIVOSTI

Dne 1. oktobra bo v Budimpešti filatelična razstava, na kateri bodo sodelovale države vzhodne Evrope. Izšli bosta dve posebni znamki za 1 in 2 forinta, ki jih bodo prodajali po dvojni nominali. Od prve bo dobil vsak madžarski filatelist po en komad, druga pa bo ne glede na potrebe domačih filatelistov prodana za devize.

Češka ima v načrtu sledeče izdaje: 4 vrednote v počastitev pisatelja Alojza Jiraska in 3 vrednote za češko mladino.

Zahodna Nemčija bo izdala o božiču dobrodelno serijo 4 vrednot s slikami oseb, ki so delovale človeštvu v prid. Oktobra bo izšla serija za filatelično razstavo v Wuppertalu. Spominska znamka za otok Helgoland, ki so ga zavezniki leta 1945 razstrelili iz političnih razlogov ne bo izšla.

Dne 29. septembra je bila odprta v Torinu pod pokroviteljstvom predsednika republike velika razstava znamk za stoletnico prve znamke Sardinije.

V Avstriji so povišali poštne pristojbine. Frankovna serija bo zaradi tega razširjena: znamka za 1 šiling bo izšla že drugič v novi barvi, to pot bo zelena, nove risbe pa bodo na sledečih vrednotah: 1.45 (rdeča), 1.50, 2.40, 2.70 in 4.50 šilinga. V kratkem bodo izšle tudi nove letalske vrednote do 20 šilingov.

NOVE ZNAMKEV SVETU

Andora — španska pošta

1. Izšli sta dodatni frankovni vrednoti: 1 c temnoolivna, 10 pezet rjavovijoličasta.
2. Letalska znamka: 1 pezeta temnovijoličasta.

Avstrija

7. V dneh 3.—13. avgusta je bilo mednarodno srečanje skavtov — 7. svetovni Jamborée. Poštna uprava je ob tej priliki izdala posebno znamko za 1 šiling v nakladi 1.000.000 komadov. Tisk je večbarven: ozadje temnozeleno — rez, znak skavtov oker — bakrotisk, avstrijski gib rdeč — knjigotisk. Znamka je v vseh ozirih uspela.

Belgija

7. Letalski znamki za 50-letnico Aero-kluba: 6 fr modra, 7 fr oranžna. Izdani sta s priveskom med obema znamkama (triptik). Prodajali so ju po 50 fr, zato je vprašanje, kako bo FIP sprejela ti znamki. Naklada 40.000.

8. Isti znamki sta izšli 25. julija v polah po 100 komadov in drugih barvah kot redni letalski znamki, ki se smeta uporabljati samo za frankiranje letalskih pošilk: 6 fr črna, 7 fr sivozelena.

Češkoslovaška

13. IX. sokolski kongres v Pragi povečuje športna serija: 1 kčs zelena — telovadec, 1,50 kčs rjava — metalka diska, 3 kčs rdeča — nogometaš, 5 kčs modra — smučar.

14. Soustanovitelj Češke Komunistične Partije dr. Bohumil Smeral: 1,50 kčs siva, 3 kčs rdeča.

15. Za filmski festival v Karlovih Varih (14.—29. VII.) so izšle tri priložnostne znamke: 0,80 kčs rjavokastordeča, 1,50 kčs sivozelena in 4 kčs modra. Seveda so na njih prizori iz sovjetskih filmov.

16. 30-letnica smrti borca za socializem Jožefa Hybesa: 1,50 kčs rjava, 2 kčs modra.

Francija

20. Za 2000-letnico mesta Pariza je bila 7. julija izdana znamka za 15 fr. Na ozadju v modri in rdeči barvi (mestni barvi) je prikazan v rjavolilasti barvi eden prvih mestnih pečatov. Odkrili so ga na pismu predsednika trgovcev in mestnih uradnikov iz leta 914.

Italija

9. Obnova v vojni porušenega samostana Monte Cassino: 20 lir vijoličasta, 55 lir modra.

10. Za razstavo »Triennale« v Milanu sta izšli dve znamki s hipermodernimi osnutki, ki jih pa kritika ni najbolj ocenila: 20 lir črno/sivozelena, 55 lir modra/rožasta. Znamki delujeta na normalnega Evropejca precej čudno.

11. Za 500-letnico rojstva Petra Vannucija, imenovanega Il Perugino (slikar, učitelj Rafaela, sodelavec pri zidavi cerkve sv. Petra v Rimu) je izšla spominska znamka za 20 lir v večbarvnem tisku.

12. Svetovno kolesarsko prvenstvo: 25 lir siva. Na znamki je prikazana skupina dirkačev.

Malta

2. Spremenjene barve s pretiskom »Self government 1947«: 2½ d rdeča, 3 d vijoličasta, 4½ d modrozelena.

Madžarska

11. Nove frankovne znamke: 20 fil avtobusna postaja, 30 fil delavska stanovanja, 40 fil tvornica, 60 fil kulturni dom.

13. Znamke za petletko so izšle z novim vodnim znakom: 8, 10, 12, 20, 30, 40, 60 fil, 1, 1,70, 2, 3, 4 forinte.

Nemčija Vzhodna

7. Za III. svetovno mirovno zborovanje mladinske organizacije v Berlinu so izšle štiri vrednote: 12 pf rjava (oker na modrikastem papirju), 24 pf rdeča/zelena na sivem papirju, 30 pf modrozeleno/oker na zelenkastem papirju in 50 pf modra/rdeča na modrem papirju. Prvi dve vrednoti sta tiskani v nakladi 3 milijonov, zadnji dve pa 1,5 milijonov komadov.

Nemčija Zahodna

2. Nova frankovna serija obsega do sedaj naslednje vrednote: 2 pf zelena, 4 pf (ne kakor smo pomotoma javili v zadnji številki 3 pf) rjava, 5 pf rdečkastovijoličasta, 10 pf zelena, 20 pf karmin, 30 pf modra.

3. Kot prva letošnja serija s pribitkom je izšla serija za 700-letnico Marijine cerkve v Lübecku. V barvastem okviru vidimo starinsko cerkveno podobo v sivi barvi: 10+5 pf zelena/siva, 20+5 pf rdeča/siva.

Nemčija — Berlin

7. Serija, na kateri je prikazan zvon svobode, se je pomnožila za tri vrednote: 5 pf rjava (500.000), 20 pf rdeča (500.000) in 40 pf (250.000) lilasta. Prvi dve znamki te serije (10 in 30) sta že davno razprodani.

Poljska

13. Pod števil. 11 objavljeni znamki (Budnjeni) sta dobili še dve dodatni vrednoti: 60 gr temnorjava, 90 gr temnordeča.

14. Tudi serija za 6-letko (glej str. 176 lanskega letnika NF) se je pomnožila za sledeče vrednote: 75 gr siva, 1,15 zl temnozeleno, 1,20 zl temnordeča.

15. Za mednarodni dečji dan sta izšli znamki za 30 gr olivna in 45 gr svetlo-modra.

16. S sliko Feliksa Dzierzynskega je izšla znamka za 45 gr v rjavi barvi.

17. Za I. kongres poljske znanosti je izšla spominska serija, na kateri so prikazani poljski učenjaki: 25, 40, 45, 60 gr, 1,15 in 1,35 zl.

18. 7 let ljudske republike: 45 gr rdeča, 60 gr sivozelena, 90 gr modra.

Romunija

8. Za prvi maj je izšla serija z romunskimi odlikovanji: 2 leja olivna, 4 modra, 11 rdeča, 35 lejev rjava. Znamke so izšle zobčane in nezobčane.

9. 100-letnica slikarja Jona Negulia (1812 do 1851): 35 lejev modra.

10. 9. julija je izšla znamka za kolebarsko dirko okrog Romunije: 11 lejev temnordečerjava.

11. Mladinski kongres v Berlinu: 1 lej rdeča, 5 temnomodra, 11 lejev vijoličasta.

12. 100-letnica slikarja C. D. Rosenthala: 11 zelena, 11 oranžna, 11 lejev rjava. Na vseh znamkah so reproducirana njegova dela.

13. 10-letnica borca za svobodo Filimona Sarbuja: 11 lejev črnorjava.

Sovjetska zveza

23. Serija za Madžarsko: 25, 40, 60 kop, 1 rubelj.

24. 150-letnica železarske industrije v Donješkem bazenu: 40 kopejk.

25. Propaganda poljedelstva: 25, 40 kop, 1, 2 rublja.

26. 175 let Velikega teatra v Moskvi: 40 kop, 1 rubelj.

27. Zetev v Georgiji: 25 kop, 1 rubelj.

Svobodno tržaško ozemlje — Cona A
7. Z navadnim pretiskom so pretiskali znamki za milanski Triennale (20, 55 lir) in znamko za Vannuccija (20 lir).

Spanija

7. 1. avgusta je izšla znamka, posvečena pisatelju Calderonu da la Barca: 5 c rjava.

8. Svetniku Antonio Maria de Clavet je posvečena znamka za 50 c, ki je izšla 9. septembra.

Turčija

6. 25 let plovbe pod turško zastavo: 15, 20, 30 kurusov, 1 L. Naklada je 80.000 serij.

7. Znamke s sliko Atatürka v novih barvah: 10 paras rdečkasta, 4 kurus črna, 100 kurus rjava.

Do sedaj je tiskala avstrijska državna tiskarna znamke v bakrotisku z rastrom 70, odslej dalje bodo uporabljali raster 100 t. j. slika bo sestavljena iz 10.000 drobnih pikic na 1 cm². Razlika med novim in starim načinom tiskanja bo opazil le strokovnjak s povečavo.